

Nr 636

Av herr Nordgren m. fl., om förenkling och samordning av arbetsgivaravgifter åliggande uppgifts- och uppbördsskyldigheter.

(Lika lydande med motion nr 537 i Första kammaren)

Under år 1961 har en enskild företagare att till staten inleverera källskattebelopp, allmän varuskatt och s. k. arbetsgivaravgift — det senare en benämning som täcker arbetsgivarens avgift till ATP, bidrag till sjukförsäkringen och moderskapshjälpen samt avgift för yrkesskadeförsäkring hos riksförsäkringsanstalten — i enlighet med följande uppställning:

<i>1961</i>	
januari	källskatt
	allmän varuskatt
februari	arbetsgivaravgift
mars	källskatt (preliminär skatt + ev. kvarskatt)
	allmän varuskatt
april	arbetsgivaravgift
maj	källskatt (prel. skatt + ev. kvarskatt)
	allmän varuskatt
juni	arbetsgivaravgift
juli	källskatt
	allmän varuskatt
augusti	arbetsgivaravgift
september	källskatt
	allmän varuskatt
oktober	arbetsgivaravgift
november	källskatt
	allmän varuskatt
december	arbetsgivaravgift

Som sammanställningen visar rör det sig således om inte mindre än 18 uppbördsperioder och inbetalningstillfällen.

Vidare har ett normalföretag, exemplet är hämtat från en kombination av produktions- och detaljhandelsföretag, att inlämna bl. a. följande uppgifter till olika statliga myndigheter:

- a) till länsarbetsnämnden:
sysselsättningsuppgift (en gång per månad)
- b) till socialstyrelsen:
uppgift på särskilt formulär angående omsättningen (en gång per kvartal)
- c) till riksförsäkringsanstalten:
arbetsgivaruppgift (en gång om året)
kontrolluppgifter för de anställda (en gång om året)
- d) till kommerskollegium:
industristatistiska uppgifter (en gång om året)
- e) till taxeringsmyndigheterna:
personlig självdeklaration jämte rörelsebilagor (en gång om året)
kontrolluppgifter jämte ev. sammanställning (en gång om året)
- f) till sjukkassan:
anmälan om varje nyanställd löntagare liksom anmälan av löntagare vilkens anställning upphört
- g) till sjukkassan:
anmälan av varje löneförändring beträffande anställd
- h) till polismyndigheten:
anmälan om anställning av utländsk medborgare

Vidare skall arbetsgivare för statens räkning i förekommande fall verkställa införsel å lön.

Förutom ovan uppräknade åligganden har företagen inom många branscher ytterligare arbetsuppgifter för det allmänna. Som exempel kan nämnas de branscher inom vilka tillverkning eller försäljning är belagd med speciell tillverknings- eller försäljningsskatt. Inom t. ex. guldsmedsbranschen har företagaren att varje månad deklarerat omsättning och inbetala skatt för en viss del av försäljningen. Redovisnings- och kontrollsystemet föranleder ett invecklat och tidsödande kontorsarbete.

Allmänna beredningsutskottet uttalade sig i fjol (se utlåtande nr 15/1960 i anledning av föreliggande motioner) för att en undersökning skulle ske rörande möjligheterna att förenkla det redovisningsarbete som företagarna får utföra för det allmänna räkning. Andra kammaren följde utskottets linje, medan hemstället avsågs i första kammaren. Under motionernas behandling uttalades i olika sammanhang att man förutsatte att olika myndigheter skulle ägna intresse åt förenklings- och samordningsfrågorna.

Mot denna bakgrund är det förvånande att taga del av det sätt varpå myndigheternas senaste åläggande på företagen har presenterats och vilka krav som därvid ställs på bl. a. de mellan 400 000 och 500 000 företagare inom jordbruk, hantverk, köpenskap och småindustri som driver egen rörelse med en eller flera anställda.

I samband med tillkomsten av den allmänna tilläggs pensionen har en

omläggning skett i fråga om arbetsgivares skyldighet att lämna uppgifter för beräkning av avgifter och bidrag till socialförsäkringen. Fr. o. m. 1961 åligger det varje arbetsgivare som till någon hos honom anställd arbetstagarare utgivit lön med minst 300 kronor att lämna en särskild s. k. arbetsgivaruppgift. Uppgiften skall avse den arbetskraft som arbetsgivaren sysselsatte under 1960, och den skall *utan anmaning* före januari månads utgång lämnas i två exemplar till den lokala skattemyndigheten. Till uppgiften skall också fogas ett exemplar av de kontrolluppgifter som skall avlämnas för de anställdas inkomsttaxering. Kontrolluppgiften måste således skrivas ut i fyra exemplar, varav ett exemplar utgör företagets kontrollexemplar. Det torde vara överflödigt att påpeka att formuläret för blanketten till 1960 års kontrolluppgift ändrats i förhållande till tidigare årgångar, varför blanketten inte kan fyllas i med ledning av tidigare uppgifter.

Man kan givetvis tvista om hur blanketter skall ställas upp och hur deras text skall formuleras, men det är likväl inte för mycket sagt att formuläret till 1961 års arbetsgivaruppgift är krångligt uppställt och svåröverskådligt. De tryckta anvisningar som har utlämnats ger inte heller någon klar handledning i hur formuläret skall fyllas i. Från olika välrenommerade bokförings- och skattebyråer har redovisats att man mottagit en ström av förfrågningar och klagomål. Även personer som har stor förtrogenhet med uppgifts- och inkomstredovisning har uttalat sig i samma riktning.

Trots de svårigheter som förelegat för myndigheterna borde det enligt vår mening ha varit möjligt att underlätta uppgiftsskyldigheten genom bl. a. följande åtgärder:

a) Blanketterna jämte anvisningarna borde ha distribuerats i god tid under hösten 1960, så att de uppgiftsskyldiga kunnat orientera sig om uppgiftsformulären. I själva verket har blanketterna distribuerats i mitten av december månad och enligt riksförsäkringsanstalten varit tillgängliga i början av januari 1961. (I praktiken torde många ha fått kännedom om blanketterna först i mitten av januari.)

Enligt förordningen skall arbetsgivaruppgiften liksom kontrolluppgiften vara inlämnade senast den 31 januari, och anstånd kan lämnas av den lokala skattemyndigheten efter ansökan som ingivits i god tid före månads utgång (en tidpunkt, som i detta fall ungefärligen sammanfaller med att företagarna får blanketterna i sin hand). Om uppgiftsskyldigheten inte fullgöres enligt bestämmelserna kan straffpåföljd inträda (böter eller fängelse). Enligt uppgifter har RFA utfärdat cirkulär till de lokala skattemyndigheterna, där man uppmanar myndigheterna att vara mycket restriktiva när det gäller att lämna anstånd.

Det synes orimligt att ålägga de mindre företagarna och andra rörelseidkare dessa betungande arbetsuppgifter mitt under bokslutssäsongen och under straffhot kräva att uppgifterna skall klaras av i rätt tid, då myndig-

heterna samtidigt tillhandahåller dessa nya blanketter så sent och med så ringa och oklar vägledning. I sammanhanget kan ju också framhållas att arbetsgivarna under samma tid skall upprätta och avlämna kontrolluppgifter till taxeringsmyndigheterna.

b) Kritik kan även riktas mot det sätt varpå uppgiftsskyldigheten skall fullgöras i övrigt. Kontrolluppgifter för de anställda skall t. ex. skickas in särskilt till taxeringsmyndigheterna, medan parallellt därmed arbetsgivaruppgift i två exemplar jämte kopia av kontrolluppgifterna skall överlämnas till den lokala skattemyndigheten.

Det borde enligt vårt förmenande ha varit möjligt att på denna enda punkt åstadkomma den förenklingen att arbetsgivar- och kontrolluppgifter i erforderligt antal exemplar kunnat insändas direkt till samma myndighet. Varefter det skulle ankomma på myndigheterna med deras personella och administrativa resurser att fördela uppgifterna till vederbörliga instanser.

c) Med insikt i de svårigheter som för vanliga skattskyldiga är förknippade med ifyllandet av arbetsgivaruppgifterna, borde myndigheterna ha konstruerat en särskild sammandragsblankett, på vilken företagaren kunnat göra sin specifikation av underlaget till arbetsgivaruppgifterna. En sådan sammandragsblankett har upprättats på privat initiativ, men — med tanke på de servicefunktioner som myndigheterna obestriddligen har gentemot medborgarna — borde det ha varit naturligt för vederbörande myndigheter att konstruera och tillhandahålla en rationellt utformad blankett.

d) Begreppen arbetsgivare och arbetstagare är i många fall oklara, och föga vägledning kan hämtas ur de anvisningar som utfärdats.

I detta sammanhang må också påpekas att de vanliga blanketterna för inkomstdeklarationen tryckes och distribueras alldeles för sent varje år. I år har sålunda vissa för rörelseidkare nödvändiga deklarationsbilagor (t. ex. rörelsebilagan nr 8 a) distribuerats först på nyåret 1961. För t. ex. de mindre företagarna med deras relativt komplicerade deklarationsförhållanden kan detta göra det omöjligt att inlämna deklARATIONERNA I RÄTT TID TILL DEN 15 FEBRUARI 1961.

Under senare år har allt flera mindre företagare börjat anlita skatte-, bokförings- och revisionsbyråer i syfte att få en rationellare bokföring och underlätta boksluts- och deklarationsarbetet. En förutsättning för att dessa reguljärt arbetande byråer skall hinna åtaga sig och inom begärd tid slutföra arbetet är att klienternas boksluts- och deklarationsarbete utsprides över hela året. Detta är till fördel för såväl klienter och byråer som skattemyndigheter. Strävan har därför varit att låta bokföringsåret omfatta en annan tid än kalenderåret och att sålunda förlägga bokslutet till t. ex. 31/3 eller 30/9. Till följd av deklarationsblanketternas sena distribution har deklarationsarbetet kunnat påbörjas först under januari, trots att bokslutet för många företag varit klart långt dessförinnan.

Taxeringsmyndigheterna ställer för sin del allt högre krav på att deklARATIONERNA skall inlämnas i rätt tid. Om så ej sker, straffas med böter eller vite. Enligt framlagda utredningsförslag skall dessa bestämmelser t. o. m. skärpas. Allt talar efter vad vi förstår för att det borde ligga i alla parterers intresse att få en ordning till stånd som mera grundar sig på en strävan att åstadkomma rationella redovisningsmöjligheter och mindre ser till fiskaliskt nit och hot om straffpåföljder.

Som närmare utvecklas i en annan motion har ett antal arbetsgivare under 1960 genom indrivningsmyndigheter blivit avkrävda restavgifter för bidrag till ATP, vilka redan inbetalats, ehuru med något överskridande av betalningsfristen. Också på denna punkt synes det vara lämpligt att närmare undersöka vederbörande myndigheters befogethet att handla inte endast enligt lagens bokstav utan också enligt lagens anda.

Många av de förhållanden som har berörts i denna motion sammanhänger med skyldigheter som delvis kan anses tillhöra de naturliga medborgerliga förpliktelseerna. Ingen har väl i princip något att erinra emot den allmänna skyldigheten att avge självdeklaration, och ingen påkallar heller ersättning från det gemensamma folkhushållet för denna arbetsinsats. Det krav man däremot som medborgare och skattebetalare kan uppställa är att såväl statsmakter som myndigheter gör allt vad de kan för att underlätta uppgiftslämnandet, utformar blanketter och anvisningar enkelt och lättöverskådligt och lämnar rimliga tidsfrister för uppgifternas fullgörande.

Dessa önskemål måste ges en ökad tyngd när det gäller den redovisningskyldighet som ålägges företagare och rörelseidkare av olika slag. Under senare år har det allmänna pålagt företagarna nya och alltmera krävande uppgifter både som upplysningslämnare och som tillförordnade uppbördsmän åt det allmänna. Ersättningsfrågan skall i detta sammanhang lämnas åsido. Däremot finns det anledning att ställa frågan om det inte skulle vara möjligt att genom en speciell översyn av uppgifts- och uppbördsproceduren komma fram till en bättre samordnad och förenklad administration. När det gäller uppgiftsredovisningen finns det ett uppenbart behov av ett mer enhetligt och sammanhållet system, och i fråga om uppbördsförfarandet frågar man sig om det inte vore möjligt att tillämpa en preliminär skatte- och avgiftsinbetalning efter generella regler och med slutredovisning i efterhand. En ökad användning av moderna bokförings- och databehandlingsmaskiner m. m. vore väl värd att överväga.

Ett problem från arbetsbelastningssynpunkt, som framstår klart vid en genomgång av den tabell som inleder motionen, är att arbetsgivarna under varje månad har någon förpliktelse att fullgöra. I en tid då arbetstagargrupperna får en successivt ökad ledighet under veckorna och förlängd, sammanhängande semester, strider det mot utvecklingen att arbetsgivarna varje månad utan uppehåll ens för högsommaren skall utföra tjänster åt det all-

männa. Speciellt för de mindre företagen, där företagsledaren i allmänhet själv deltar i det dagliga arbetet i verkstad, affär eller jordbruk, är detta merarbete starkt betungande. Uppgifts- och uppbördslämnandets periodicitet bör därför också granskas i den utredning, som vi vill föreslå.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att hemställa hos Kungl. Maj:t att i lämpliga former undersöka möjligheterna att förenkla och samordna de uppgifts- och uppbördsskyldigheter som åligger arbetsgivarna och att snarast möjligt förelägga riksdagen de i samband därmed framkomna förslagen.

Stockholm den 25 januari 1961

Hans Nordgren

Astrid Kristensson

Lars Eliasson
i Sundborn

N. Stenberg

Lennart Stiernstedt

Gösta Darlin

Folke Björkman

Harry Carlsson

Tage Magnusson
i Borås

Hans Wachtmeister

Jean Braconier

Sten Källenius

Dag R. Edlund